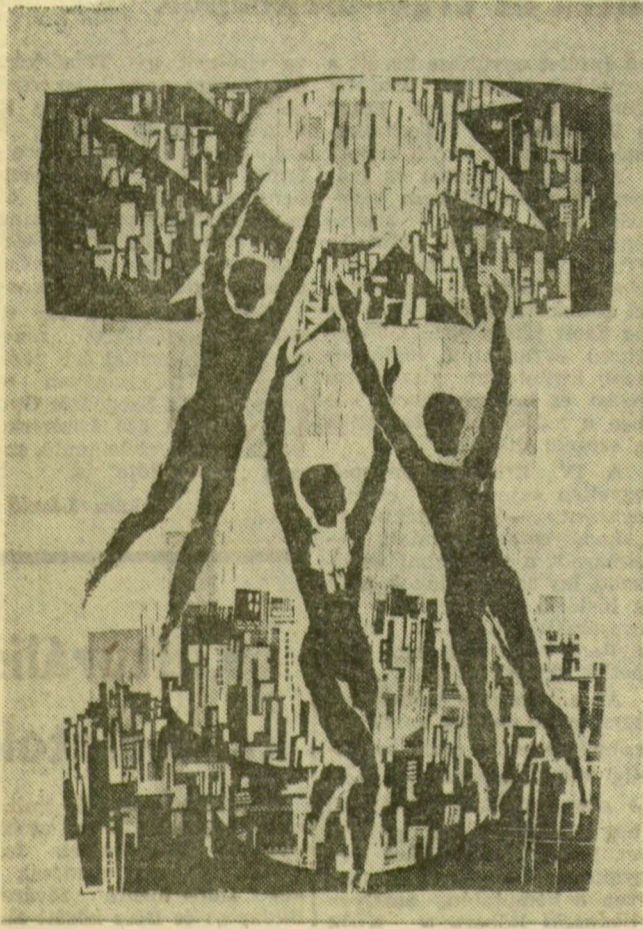

BOLGÁR HÉT

Holnap, május 26-án kezdődik Szegeden a Hazafias Népfrent Csongrád megyei és Szeged városi bizottságának rendezésében az eseményekben gazdag bolgár hét. Összeállításunkat ebből az alkalomból közöljük. Az összeállítás szerzői mai írók. A 65 éves Atanasz Dalcsev, aki alig néhány tucait verset írt, rendkívül nagy hatással volt a mai bolgár líra fejlődésére. Ivajlo Petrov a mai bolgár széppróza egyik legnagyobb és legismertebb alakja.

Atanasz Dalcsev

KŐ

*Jelet ír az idő arcra, fára
napok hullnak, éjék, lomb s eső;
őszből, nyár hevéből sohase vágyva
létezel villódzva, kő!*

*Sem ideged, sem artériád,
boldogtalan testünk sem tiéd,
Lelkifurdalásod nincs, nyű sem áhít,
nem rád soha tégedet.*

*Nem érezte sohase szomjúságot,
pedig minden baj eredete;
egyetlen perced el nem hibázott:
nem szülsz, nem szült senki se.*

*Egész világ vagy, Vajon visszatérve
tüzes, tűnékeny százévekig,
szirtből az ember nem azért véste
s márványból isteneit?*

*Vörös szikra, mit belőled estholtak,
kő, igazam benned lettem én:
örökök és szentek csupán a holtak,
aki él, az bűnben él.*

Kalász Márton fordítása

JULI MINCSEV

LENDÜLET

Ivajlo Petrov

EGY PILLANAT SZABADSÁG

Az őt belépett a barakkba és rá-
mordult az öregre:

— Szabad vagy!
— Mi, micsoda?..!
— Szabad vagy, azt mondtam.
Szedd a cókmozdat, és menj!

A szabadlábú helyezésről szóló pa-
pír kézről kézre járt. Az öreg a pricc
mellett állt és gyámoltalanul pislo-
gott. Borostás arcát kiverve a verej-
ték. Társainak rámeredő tekintete a
legkülönbözőbb érzéseket fejezte ki.
Volt, aki irigyelte. Hiszen nem köny-
nyű a rabnak szabadulni társát néz-
ni! Az öreg zavartan hallgatott, s ke-
zében szorongatta a legutolsó művét
— egy fából faragott fajankót, amely
egy bábu közönyével forgott a zsi-
nóron. Szabad idejében az öreg játé-
kokat készített az unokájának, nagy
szorgalmasan, amiért gyakran ki is
csúfolták.

— Indulj, öreg! — sürgette egyik
társa.

— Jó utat! — kiabálták a többiek.
Az öreg magához tért meglepetésé-
ből. Az őrm elkapta, mint a forgó-
szél. Tetőtől talpig remegve kapkodta
össze a holmiját, sirt és nevetett, akár
egy gyerek. Nagykabátját, takaróját,
de még a meleg harisnyát is szétosz-
totta társai között, majd sorra kezét
fogott velük. Vállára vetette gyermek-
játékokkal teletömött tarisznyáját és

ingujjban, mezítláb lépett ki a ba-
rakkból. Odakint várta az őt. Az öreg
elment mellette, és örömeiben még tö-
le is elkészönt:

— Isten vele, felügyelő úr!
A nagy bajszu, komor férfi hallgata-
gon bólintott, majd elfordult. Azután
rágyújtott, és magában morogta:

— Becsapják. A parancsnok berugott
és szórakozni akar.

Mind a nyolcvan kiabáltunk, fű-
tyültünk, és fatalpú cipőnkkel döröm-
böltünk a falon:

— Öreg, gyere vissza! Becsaptak!..

De az öreg szaporán szedte mezte-
len lábát és lehetetlen volt megállí-
tani. Tekintetét mereven a hegy kéklő
csúcsára szegezte. A hegy mögött, egy
kis völgykatlanban, ott ahol lebukott
a nap, volt a faluja. Ment volna ő to-
ronyiránt, megállás nélkül, éjjel és
nappal, csak hogy hazatérjen. Két el-
árvult asszony várta, meg egy gye-
rek, akinek a játékkal teletömött ta-
risznyát vitte. Hát hogyan is fordul-
hatott volna vissza? Hogy foghatta
volna fel egyszerű eszével, hogy ke-
gyetlen emberi komédia az egész?

Az örök futólag megnézték a sza-
badlábú helyezésről szóló papírt, szé-
lesre tarták előtte a kaput és tiszte-
legtek. Az öreg megigazította a vállán
a játékokkal telt tarisznyát, és neki-

indult, mint akire hosszú és szeren-
csés út vár.

De még két lépést sem tett, amikor
a rendőrök utánvetették magukat és
megragadták a vállát. Az egyik rendőr
nagydarab, esetlen ember, a kezénél
fogva húzta, rángatta az öregot és ne-
vetve mondta:

— Hová sietsz, te ostoba? Hát azt
képzeld, ilyen könnyű innen kisza-
badulni? Bujtattad a partizánokat, és
most újra közéjük engedjük? Nagy
számár vagy te, öreg!

— Itt a papír! Elengedtek! — kiabál-
ta az öreg és hadonászott a fehér pa-
pírlappal. — Engedjétek a parancs-
nokhoz!

A nagydarab rendőr kikapta kezéből
a papírt és szétlépte. Az öreg egy szót
sem szólt. Megfordult és elindult a
barakk irányába. Mögötte fellobbant
egy gyufaszál, de nyomban el is aludt.
Lassan közeledett, sötét alakja a fél-
homályban fekete árnyékként imboly-
gott. Amikor az udvar közepére ért,
megállt és szívéhez kapott. A tarisz-
nya a játékokkal zörögve esett a
földre. Lehajolt, hogy felvegye. Elő-
rebukott és nem mozdult többé.

Késő éjjelig ott feküdt az udvar
közepén és sokáig néztük mozdulat-
lan, sötét testét: a becsapott emberi
reményt.

Juhász Péter fordítása

Sz. Lukács Imre

LIBÁK SZAMÁR- FÜLEKKEL

A libapásztorokodást én nagyon szerettem. Hajnalban
keltett nagyanyám, kezembe nyomta a kenyeret. Már me-
hettem is. Elöl szaladtak libáim.

Jártunk sokfelé. Leginkább a Gödrök közé. Ott volt a
legjobb. Lányok is őriztek libákat. A vályogvető gödörben
nyáron még állt a víz. Megfürdöttünk. Böskék nem mertek
belejönni.

Nagylány volt Böske. A nagymamája libáit őrizte. Nem
tudtuk vele játszani. Hányszor elgondoltam, megfogdosom
a vízben. De nem jött.

Futotta az időnkben. A lányok dalogattak, mi meg bi-
gézünk. Eltelt a nap. A cigánytemetőben árnyékok nőttek.
Elindultak a libák. Egymás után, sorjában mentek. Ma-
guktól is hazataláltak.

Tarlóra jártunk. Gyorsan telerakták begyüket a libák.
Szedegettünk. Estig sok csomót gyűjtöttünk össze. Néha ki-
jött nagyanyám. A csomókat egymáshoz kötöttük. Fáradtan
értünk haza.

Böskék szemben laktak velünk. Együtt jártunk. Meg-
kérdeztem:

— Van már udvarlód?
— Van.
— Nekem is van szeretőm — hazudtam.

— Kicsoda?
— Nem mondom meg.
Délután ketten maradtunk. Feküdtünk a temető árká-
ban. Megfonyadtak már a füvek.

— Jössz fürödni? — kérdeztem.
— Nem megyek.
— Szégyellős vagy? Láttalak már ruha nélkül.

— Mikor?
— Láttalak.
— Hazudsz.

Megsértődtem. Nem szóltunk egymáshoz. Közeledett az
este. A libákkal még egyszer tarlóra kellett hajtani. Elsza-
ladtam a Gerőék kertjéhez. A drótkerítés sarkánál meg szét-
néztem. Nem jött senki. Ismertem a járását. A lyukon bebúj-
tam, telesszedtem ingem derekát almával.

— Kell? Adok.
Megettük az almát. Boldogan ültem Böske mellett. Tér-
den felül csúszott a ruhája.

Másnap messzire mentünk. A nagyúton. Egészen a kis-
erdő széléig. Amikor meleg lett, a fák alá hajtottuk a li-
bákat. Jó volt.

— Csináljunk egy házat — mondta a lány.
— Minek nekünk a ház?

— Kell. Más nem jöhet be ide.
— Senki?

— Csak mi ketten.
— Jó, akkor csináljunk — mondtam.

Gallyakkal, levelekkel körülkerítettük a fákat. Lefe-
küdünk és néztük a kocsiutat. Hordták a kőveket. Később
vonat jött. Nagyon fűtyült az órház előtt, döcögött az álló-
máshoz.

— Siklassuk ki a vonatot — mondtam.
— Azt nem lehet.

— Lehet. Majd meglátod.
— Ugyse lehet.

— Fogadjunk?
Munkához láttam. Kőveket, kavicsokat szedtem, és azt
a sínekre raktam. Amennyit csak bírtam. Böske az órház-
zat figyelte, meg ne zavarjanak.

Jött visszafelé a vonat. Az erdőből néztük.
— Nem félsz? — kérdezte.
— Mitől?

Simon István

KÖNYVEK KÖZÖTT

Az emberi kultúra történetében — akárcsak a
társadalom fejlődésének, alakulásának történetében —
egy-egy kiemelkedő esemény jelzi a fordulatot, mely
után ugrásszerűen változik meg hirtelen minden. A
szellem is ismer nagy fordulatokat jelentő forradal-
makat, de olykor egy-másik „véletlen” találmány is
gyökeres változást hozhat. Pusztán csak azzal, hogy
technikai szempontból megítélve a lehetséges újítást,
felgyorsítja az addig csak kivételesen szűk rétegek
számára előállított javak terjesztésének módozatait.

A könyvnyomtatás feltalálása volt a kultúra tör-
ténétében ilyen fordulópontra. S ma már — ötszáz év-
vel az első nyomtatott könyv megjelenése után —
természetesnek tartjuk, hogy szellemi igényeinket na-
ponta kielégítjük a kultúra közvetítésének egyik méltó
legismertebb, legrégebbi formájával, a nyomtatott
betűvel, a könyvvel. Megjelenésének valóban forra-
dalmi jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, mint az
a fontosságához mérten talán eléggé máig se méltá-
tott tény, hogy a látszatra inkább csak találmányosá-
got föltételező találmány hídát tudott verni ember
és ember között, átvélve még a bűvös országhatá-
rokat is. A lélektől lélekig közlekedést az ember itt
valósíthatta meg a tudás, a szépség, a humánus e-
csodálatos úrhajóin, melyek távoli világok üzeneteit
közvetíthették eladdig elképzelhetetlen gyorsasággal és
tudatossággal. Az egyik ember hatott velük a másikra.

A társadalom ezt a bővülő hatni tudást hamar
fölsimította és hasznosította is. A könyv a szellemi
erők birkózása volt, s ha történetének eddigi eredmé-
nyét nézzük, győzelme föltétlenül a haladás erőinek
győzelme felé billent a mérleget. Annak ellenére, hogy
népnyomó rendszerek, kegyetlen diktatúrák igye-
keztek ellensúlyozni a maguk „szellemi termékeivel” a
mindenkori haladást szolgáló, s betűkben is testet öl-
tött, igaz emberi szellemet. A könyv azonban mintha
eleve a humánus pártjára állt volna, hiszen a leg-
magasabbrendű emberi tevékenység, a művészi önki-
fejezés, a létezés igazságainak tudatosítása volt a sze-
repe. A jobbat akarók nyúltak inkább a toll után
mindig, s ők mondhattak igazán olyat, ami milliók
számára lehetett érdekes, tanulságos.

A szocialista társadalom, mint az eddigi emberi
történelem értékeinek tudatos vállalója és jogos örö-
köse, a könyv hatalmát is a társadalmi igazság dia-
dalra jutásával egyidőben a dolgozók hatalmának
erősítésére szeretne használni. A közös emberi és tár-
sadalmi ügy tudatosítása — képletesen szólva —
megiscsak e bolygóközi hajókra emlékeztető hordozók-
kal valószínűleg meg leginkább. S hogy Tóth Árpád
gyönyörű megfogalmazását idézzem: lélektől lélekig
üzenünk egymásnak, amikor létünk, összefüggéseink
igazságait, életünk szebbé tételének lehetőségeit szá-
lazzuk egy-egy írás, egy-egy könyv művészi oknyomo-
zással földelített és leírt gondolatsoraiban.

A szombaton, május 31-én kezdődő ideai könyvhét
egész társadalmi mozgalommá növelhető, szép kezde-
ményezés jegyében indul. A könyv segít nekünk a vi-
lágról teljesebb képet szerezni, vagyis mindinkább el-
tűntetni tudatunkból ismereteink fehér foltjait joggal
kutatójuk az olvasás széles területén. Mert jól tudjuk,
vannak még nálunk fehér foltok. Mindannyiunk szív-
ügye kell, hogy legyen az ideai könyvhéten fölívni a
figyelmet a könyv nélkülözhetetlen szerepére. S kü-
lönösen ott, ahol a legnagyobb szükség van rá; azok
között, akik a demokratizmus gyors fejlődésével szel-
lemileg is egyenrangú állampolgárai lehetnek ha-
zánknak.

Ehhez pedig a kultúra elengedhetetlen, megsze-
rezni pedig igazán csak könyvekből lehet. Azokból
is, melyek mátl kezdve egy hétig ott sorakoznak a
könyvsátrakban.

— Megvernek, ha megtudják.

— Nem félek senkitől.

— És ha kisiklik?

— Elszaladunk.

De nem kellett szadani. A kövek porrá mentek, legu-
rultak a sínekről. Csalódottan álltam az erdő szélén. A
lány kinevetett.

— Mondtam ugye, kisokos.

Rossz napom volt. Estig alig beszéltünk.

Végére jártunk a nyárnak. Böske ritkán hajtott ki. Pe-
dig a vízbe még mindig nagyon szerettem volna becsalo-
gatni. Elgondoltam én mindenfélét, de nem sikerült.

Egyszer kedvezett a szerencse. Legalábbis úgy tűnt. A
lőger közelében levezeltünk. A sínek mellett. Nem enged-
ték be a tehervonatot. Ott fűtyögött elöttünk.

— Téged vár — nevetett rám —, szedjem a kavi-
csot?

— Jobbat nem tudsz?

— Úljunk fel?

— Nézzük meg, mit visz.

A hátsó vagonokat láttuk. Egyikben deszkák sorakoz-
tak.

— Micsoda nyúlketrec lehetne ebből — szóltam.

— Nincs is nyulad.

— Összel kapok.

— Ez ám nem alma.

— Azt hiszed, nem merem levenni?

— Azt?

Több se kellett nekem. Felmásztam a nyitott vagonba.
Húzigáltam a deszkát. Nem boldogultam. A vonat meg el-
indult.

— Ugorj le.

— Nem tudok — gyámoltalanodtam el. — A libákat
hajtsd haza.

Egyre gyorsult a vonat. Vártam. Az állomáson megáll,
jutott eszembe. Akkor aztán jöhetnek utánam. Lelapultam
a deszkákra.

Nem fékezett. Átrogottunk a falon. Pityeregtem. Kel-
lett nekem deszka meg hősökös. De Böskének is adok, ha
egyszer lekerülök innen.

Futott a vonat. Fogadkoztam, ezután a legjobb gye-
rek én leszek, csak hazajussak valahogy. Később azon ta-